

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Per post en per e-mail:

Den Haag, 31 oktober 2018

dossiernummer: [REDACTED]

uw kenmerk: n.v.t.

telefoonnummer: +31 (0)70 335 35 35

e-mail: [REDACTED]@advocatenorde.nl

Betreft: besluit op uw verzoek tot informatie

Geachte [REDACTED]

In uw e-mail van 27 september 2018 heeft u met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: "Wob") informatie verzocht. U vraagt alle positieve beschikkingen van de algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten (hierna: "algemene raad") te overleggen die verband houden met het beroep op de hardheidsclausule ex artikel 3.19, negende lid, van de Verordening op de advocatuur.

De ontvangst van uw verzoek is schriftelijk bevestigd bij e-mail van 27 september 2018.

In de brief van 3 oktober 2018 is aan u medegedeeld dat de beslistermijn met drie weken is opgeschort vanwege het vragen van zienswijzen aan derden. Bij brief van 25 oktober 2018 is aan u medegedeeld dat de opschorting is beëindigd.

De manager juridische en bestuurlijke zaken is gemandateerd besluiten te nemen inzake verzoeken tot openbaarmaking van informatie als bedoeld in de Wob.

Wettelijk kader

Uw verzoek valt onder de reikwijdte van de Wob. Voor de relevante Wob-artikelen verwijs ik u naar de bijlage 1.

Inventarisatie documenten

Op basis van uw verzoek zijn in totaal vier documenten aangetroffen. Deze documenten zijn opgenomen in een inventarislijst, die als bijlage 2 bij dit besluit is gevoegd. In dit besluit wordt verwezen naar de corresponderende nummers uit de inventarislijst, zodat per document duidelijk is wat is besloten.

Bezoekadres
Neuhuyskade 94
2596 XM Den Haag
Tel. 070 - 335 35 35

Postadres
Postbus 30851
2500 GW Den Haag

www.advocatenorde.nl

Zienswijzen

U bent er over geïnformeerd in de brief van 3 oktober 2018 dat er derde-belanghebbenden zijn bij de openbaarmaking van de documenten met nummers 3 en 4 en dat deze in de gelegenheid zijn gesteld hierover hun zienswijze te geven.

De zienswijzen van de derde-belanghebbenden heb ik in mijn belangenafweging meegenomen. Zie het onderdeel 'Overwegingen' van dit besluit.

Besluit

Ik heb besloten (deels) aan uw verzoek tegemoet te komen en de informatie waarom u verzocht, opgenomen in de documenten met nummers 3 en 4 openbaar te maken. Voor de motivering verwijs ik naar het onderdeel 'Overwegingen' van dit besluit.

De documenten met nummers 1 en 2 zijn reeds openbaar. Zie hieronder bij 'Wijze van openbaarmaking' voor de vindplaats van deze documenten.

Overwegingen

Algemeen

Allereerst wil ik u wijzen op het volgende. Ingevolge artikel 3, vijfde lid, van de Wob, wordt een verzoek om informatie ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11 van de Wob.

Het recht op openbaarmaking op grond van de Wob dient uitsluitend het publieke belang van een goede en democratische bestuursvoering. Het komt iedere burger in gelijke mate toe. Daarom kan ten aanzien van de openbaarheid geen onderscheid worden gemaakt naar gelang de persoon of de bedoeling of belangen van de verzoeker. Bij de te verrichten belangenafweging worden dan ook betrokken het algemene belang bij openbaarmaking van de gevraagde informatie en de door de weigeringsgronden te beschermen belangen, maar niet het specifieke belang van de verzoeker.

Evenmin kent de Wob een beperkte vorm van openbaarmaking. Dit betekent dat openbaarmaking van de gevraagde documenten uitsluitend aan u op grond van de Wob niet mogelijk is. Indien ik aan u de betreffende documenten verstrek, moet ik deze ook aan anderen geven indien zij daarom verzoeken. In dat licht vinden de onderstaande belangenafwegingen dan ook plaats.

De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd.

In de documenten met nummers 3 en 4 staan persoonsgegevens. Ik ben van oordeel dat ten aanzien van deze gegevens het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd, zwaarder moet wegen dan het belang van openbaarheid. Ik zal daarom deze informatie niet verstrekken.

Het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang van het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

Openbaarmaking van (bepaalde passages uit) de documenten met nummers 3 en 4 zou naar mijn oordeel leiden tot onevenredige benadeling van de personen waar deze informatie betrekking op heeft. Gelet op de aard en de inhoud van de gevraagde informatie staat artikel 10, tweede lid, aanhef en onder g, van de Wob aan openbaarmaking in de weg. Openbaarmaking zou kunnen leiden tot reputatieschade en eventuele stigmatisering. Het is daarbij aannemelijk dat betrokkenen hierop door derden kunnen worden aangesproken. Het belang van betrokkenen met het voorkomen van mogelijk reputatieschade weegt ik hier zwaarder dan het algemene belang van openbaarmaking.

Wijze van openbaarmaking

De documenten, genoemd onder 3 en 4 treft u bij dit besluit in kopie aan.

De documenten met nummers 1 en 2 zijn reeds openbaar en voor eenieder beschikbaar. De Wob is niet van toepassing op reeds openbare documenten. Om u ter wille te zijn, stuur ik u niettemin een kopie van deze documenten. Deze treft u eveneens bij dit besluit in kopie aan.

Een afschrift van dit besluit zend ik aan belanghebbenden.

Met vriendelijke groet,
namens de algemene raad

mr. drs. W.M. van Tellingen
manager juridische en bestuurlijke zaken

Belanghebbenden kunnen tegen dit besluit binnen zes weken na dagtekening een gemotiveerd en ondertekend bezwaarschrift, vergezeld door een kopie of scan van het besluit, indienen bij de algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten, t.a.v. juridische en bestuurlijke zaken, per post via postbus 30851, 2500 GW, Den Haag of per e-mail via iz@advocatenorde.nl onder vermelding van 'bezwaar tegen Wob-besluit'.

Indien het bezwaarschrift per e-mail wordt ingediend, gaat de algemene raad er zonder tegenbericht vanuit dat belanghebbende hiermee kenbaar maakt via deze weg voldoende bereikbaar te zijn, conform artikel 2:14, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht.

Bijlage 1 – Relevante artikelen uit de Wob

Artikel 1

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. document: een bij een bestuursorgaan berustend schriftelijk stuk of ander materiaal dat gegevens bevat;
- b. bestuurlijke aangelegenheid: een aangelegenheid die betrekking heeft op beleid van een bestuursorgaan, daaronder begrepen de voorbereiding en de uitvoering ervan;
- c. intern beraad: het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van bestuursorganen in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid;
- d. niet-ambtelijke adviescommissie: een van overheidswege ingestelde instantie, met als taak het adviseren van een of meer bestuursorganen en waarvan geen ambtenaren lid zijn, die het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren adviseren over de onderwerpen die aan de instantie zijn voorgelegd. Ambtenaren, die secretaris of adviserend lid zijn van een adviesinstantie, worden voor de toepassing van deze bepaling niet als leden daarvan beschouwd;
- e. ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie: een instantie, met als taak het adviseren van één of meer bestuursorganen, die geheel of gedeeltelijk is samengesteld uit ambtenaren, tot wier functie behoort het adviseren van het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren over de onderwerpen die aan de instantie zijn voorgelegd;
- f. persoonlijke beleidsopvatting: een opvatting, voorstel, aanbeveling of conclusie van een of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid en de daartoe door hen aangevoerde argumenten;
- g. milieu-informatie: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 19.1a van de Wet milieubeheer;

Artikel 6

1. Het bestuursorgaan beslist op het verzoek om informatie zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen vier weken gerekend vanaf de dag na die waarop het verzoek is ontvangen.
2. Het bestuursorgaan kan de beslissing voor ten hoogste vier weken verdagen. Van de verdaging wordt voor de afloop van de eerste termijn schriftelijk gemotiveerd mededeling gedaan aan de verzoeker.
3. Onverminderd artikel 4:15 van de Algemene wet bestuursrecht wordt de termijn voor het geven van een beschikking opgeschort gerekend vanaf de dag na die waarop het bestuursorgaan de verzoeker mededeelt dat toepassing is gegeven aan artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht, tot de dag waarop door de belanghebbende of belanghebbenden een zienswijze naar voren is gebracht of de daarvoor gestelde termijn ongebruikt is verstreken.
4. Indien de opschorting, bedoeld in het derde lid, eindigt, doet het bestuursorgaan daarvan zo spoedig mogelijk mededeling aan de verzoeker, onder vermelding van de termijn binnen welke de beschikking alsnog moet worden gegeven.
5. Indien het bestuursorgaan heeft besloten informatie te verstrekken, wordt de informatie verstrekt tegelijk met de bekendmaking van het besluit, tenzij naar verwachting een belanghebbende bezwaar daar tegen heeft, in welk geval de informatie niet eerder wordt verstrekt dan twee weken nadat de beslissing is bekendgemaakt.
6. Voor zover het verzoek betrekking heeft op het verstrekken van milieu-informatie:
  - a. bedraagt de uiterste beslistermijn in afwijking van het eerste lid twee weken indien het bestuursorgaan voornemens is de milieu-informatie te verstrekken terwijl naar verwachting een belanghebbende daar bezwaar tegen heeft;
  - b. kan de beslissing slechts worden verdaagd op grond van het tweede lid, indien de omvang of de gecompliceerdheid van de milieu-informatie een verlenging rechtvaardigt;
  - c. zijn het derde en vierde lid niet van toepassing.

Artikel 10

1. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft achterwege voor zover dit:
  - a. de eenheid van de Kroon in gevaar zou kunnen brengen;
  - b. de veiligheid van de Staat zou kunnen schaden;
  - c. bedrijfs- en fabricagegegevens betreft, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld;
  - d. persoonsgegevens betreft als bedoeld in de artikelen 9, 10 en 87 van de Algemene verordening gegevensbescherming, tenzij de verstrekking kennelijk geen inbreuk op de persoonlijke levenssfeer maakt.
2. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:
  - a. de betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties;
  - b. de economische of financiële belangen van de Staat, de andere publiekrechtelijke lichamen of de in artikel 1a, onder c en d, bedoelde bestuursorganen;
  - c. de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
  - d. inspectie, controle en toezicht door bestuursorganen;
  - e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
  - f. het belang, dat de geadresseerde erbij heeft als eerste kennis te kunnen nemen van de informatie;
  - g. het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.
3. Het tweede lid, aanhef en onder e, is niet van toepassing voorzover de betrokken persoon heeft ingestemd met openbaarmaking.
4. Het eerste lid, aanhef en onder c en d, het tweede lid, aanhef en onder e, en het zevende lid, aanhef en onder a, zijn niet van toepassing voorzover het milieu-informatie betreft die betrekking heeft op emissies in het milieu. Voorts blijft in afwijking van het eerste lid, aanhef en onder c, het verstrekken van milieu-informatie uitsluitend achterwege voorzover het belang van openbaarmaking niet opweegt tegen het daar genoemde belang.
5. Het tweede lid, aanhef en onder b, is van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie voor zover deze handelingen betreft met een vertrouwelijk karakter.
6. Het tweede lid, aanhef en onder g, is niet van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie.
7. Het verstrekken van milieu-informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voorzover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:
  - a. de bescherming van het milieu waarop deze informatie betrekking heeft;
  - b. de beveiliging van bedrijven en het voorkomen van sabotage.
8. Voorzover het vierde lid, eerste volzin, niet van toepassing is, wordt bij het toepassen van het eerste, tweede en zevende lid op milieu-informatie in aanmerking genomen of deze informatie betrekking heeft op emissies in het milieu.

Bijlage 2 – Inventarislijst

Nr	Document	Beoordeling	Wob	Afzender	Ontvanger
1.	Brief d.d. 3 oktober 2018	Reeds openbaar (www.advocatenorde.nl)	--	Algemene raad van de NOvA	Derde-belanghebbende
2.	Brief d.d. 5 juli 2018	Reeds openbaar (www.advocatenorde.nl)	--	Algemene raad van de NOvA	Derde-belanghebbende
3.	Brief d.d. 7 september 2017	Deels openbaar	10.2.e en 10.2.g	Algemene raad van de NOvA	Derde-belanghebbende
4.	Brief d.d. 8 december 2015	Deels openbaar	10.2.e en 10.2.g	Algemene raad van de NOvA	Derde-belanghebbende

WET- EN REGELGEVING

JURIDISCHE DATABANK

ZOEKEN IN DE JURIDISCHE DATABANK

◀ Terug naar zoekresultaten

Toevoegen aan documentenlijst ▶

Mijn
Documentenlijst

Uitspraak: extra toetskans

Datum 3 oktober 2018

uitspraak: Instantie:

Algemene Raad

Uw documentenlijst
is leeg.

BESLISSING

van de algemene raad van de Nederlandse orde van
advocaten inzake het bezwaar van

mr. X

advocaat te A,

(hierna: "belanghebbende"),

gericht tegen het besluit van de algemene raad van 5 juni 2018. Met bedoeld besluit is het verzoek van belanghebbende om met toepassing van de hardheidsclausule van artikel 3.19, negende lid, van de Verordening op de advocatuur (hierna: "Voda") af te wijken van de bepaling dat per onderdeel van de beroepsopleiding advocaten (hierna: "BA") ten hoogste drie maal een toets kan worden afgelegd, afgewezen.

Procesverloop

1. Bij brief van 26 maart 2018 met zeven producties, verzonden per e-mailbericht van dezelfde datum, verzoekt belanghebbende toepassing van artikel 3.19, negende lid, van de Voda om voor het onderdeel major burgerlijk recht af te wijken van het bepaalde in artikel 3.19, zesde lid, van de Voda.
2. Bij brief van 5 juni 2018 is belanghebbende bericht dat de algemene raad in zijn vergadering van 4 juni 2018 heeft besloten om het verzoek van 26 maart 2018 van belanghebbende af te wijzen (hierna: "besluit").
3. Bij brief van 16 juli 2018 met zes producties, tevens verzonden per e-mailbericht van dezelfde datum, maakt belanghebbende bezwaar tegen het besluit.
4. Belanghebbende, vergezeld door haar patroon, mr. Y, is op 13 augustus 2018 namens de algemene raad gehoord door mr. B.J.M. de Leest, lid van de algemene raad, in aanwezigheid van mr. M.E. Veenboer, griffier.

Toetsingskader

5. Artikel 3.19, negende lid, van de Voda bepaalt dat de algemene raad kan afwijken van - in casu - het zesde lid van dit artikel (per onderdeel kan ten hoogste drie maal

een toets worden afgelegd) als toepassing van deze bepaling zou leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard. Ingevolge de hardheidsclausule van artikel 3.19, negende lid, van de Voda kan in voorkomend geval eveneens worden afgeweken van het bepaalde in het vierde en het vijfde lid (behoud toetskans).

Het besluit

6. In het besluit is ingegaan op een tweetal verzoeken van belanghebbende. Het eerste verzoek van belanghebbende heeft betrekking op de drie examenonderdelen die zijn afgelegd in de periode september 2015 – september 2016, het eerste stagejaar. De omstandigheden waaronder belanghebbende als stagiaire-ondernemer werkzaam was, waren van dien aard dat deze bij belanghebbende hebben geresulteerd in een post traumatische stress stoornis (hierna: "PTSS"). Om die reden verzoekt belanghebbende de in dat jaar afgelegde examenonderdelen burgerlijk recht (major) en bestuursrecht (minor) niet te betrekken in het totale aantal toetskansen. Het tweede verzoek, geformuleerd onder 'conclusie' in de aanvraag van 26 maart 2018, ziet op toekenning van een extra toetskans voor het examenonderdeel burgerlijk recht (major).

7. Met het besluit heeft de algemene raad aangegeven niet de bevoegdheid te hebben om in algemene zin te bepalen dat toetskansen, afgelegd in het eerste stagejaar, niet meetellen. Het verzoek van belanghebbende om ter zake van het examenonderdeel burgerlijk recht (major) de hardheidsclausule van artikel 3.19, negende lid, juncto zesde lid, van de Voda toe te passen, is afgewezen.

8. Het verzoek tot een extra toetskans voor de toets burgerlijkrecht (major) heeft de algemene raad

afgewezen, omdat niet, althans onvoldoende is gebleken, dat in het eerste stagejaar reeds sprake was van de medische aandoening PTSS. Voorts vormde aanleiding tot de afwijzing van het verzoek het feit dat ook onder de geschetste omstandigheden van een stagiaire mag worden verwacht dat deze voor aanvang van de toets contact opneemt met de Uitvoeringsorganisatie beroepsopleiding advocaten (hierna: "UO") en een verzoek doet tot 'behoud toetskans'. Van een dergelijk contact en verzoek is niet gebleken als gevolg waarvan belanghebbende het risico heeft aanvaard de toetsen niet te halen. De derde toetskans is benut na beëindiging van de werkzaamheden als stagiaire-ondernemer in het eerste stagejaar en nadat belanghebbende bekend was met PTSS en met de daaraan voor belanghebbende gerelateerde uitwerkingen tijdens het maken van toetsen. Als dan de derde toetskans niet wordt benut op een later, voor belanghebbende gunstiger moment, dan het volgens het examenrooster eerstvolgende toetsmoment voor dat examenonderdeel, komt dat voor risico van belanghebbende.

Het bezwaarschrift van belanghebbende

9. In bezwaar voert belanghebbende aan dat het besluit in strijd is met de artikelen 3:2 (zorgvuldige voorbereiding), 3:4 (belangenafweging en evenredigheidsbeginsel) en 3:46 (deugdelijke motivering) van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: "Awb"). Voorts geeft belanghebbende aan dat de overstap naar een ander kantoor met een goede begeleiding niet betekent dat PTSS opeens geen rol meer speelt. Integendeel. Om die reden kan dan ook niet zonder meer worden volgehouden dat het afleggen van de toets burgerlijk recht (major) op 21 juni 2017 in de risicosfeer van belanghebbende komt te liggen.

10. Belanghebbende verzoekt de algemene raad het bezwaar gegrond te verklaren en te bepalen, dat belanghebbende krijgt:

- (i) een extra toetskans voor zowel burgerlijk recht (major) als bestuursrecht (minor);
- (ii) drie reële toetskansen voor zowel burgerlijk recht (major) als bestuursrecht (minor), althans een aantal dat de algemene raad juist voorkomt.

Behandeling van het bezwaar

Algemeen

11. Uit de overgelegde stukken en de mondelinge toelichting daarop door belanghebbende en haar patroon gaat de algemene raad voor de beoordeling van het bezwaar uit van de volgende feiten:

- na het eerste stagejaar, dat heeft geleid tot de diagnose PTSS, heeft belanghebbende als stagiaire-ondernemer de stage kunnen voortzetten onder begeleiding van haar huidige patroon, werkzaam bij een ander kantoor;
- gedurende het eerste stagejaar heeft belanghebbende twee toetskansen voor burgerlijk recht (major) benut en een toetskans voor bestuursrecht (minor);
- in verband met de omstandigheden bij het eerste kantoor, waar belanghebbende op basis van contractuele afspraken gedwongen was aan elke toetsgelegenheid deel te nemen, hebben de toetsen burgerlijk recht (major) en bestuursrecht (minor) een negatieve connotatie voor belanghebbende, hetgeen de herkansingen voor deze toetsen voor belanghebbende extra zwaar maakt;
- bij de derde toetskans burgerlijk recht (major) kreeg belanghebbende wel extra tijd voor de toets, maar werd zij niet, zoals eerder het geval was, geplaatst in een aparte

kleine groep examinandi, en werd zij gehinderd door computerproblemen, zijnde factoren die leiden tot aan PTSS gerelateerde effecten.

12. Alvorens op het bezwaar in te gaan, gericht tegen de afwijzing van het verzoek tot een extra toetskans voor burgerlijk recht (major), gaat de algemene raad hierna eerst in op het in bezwaar aangevoerde betreffende de toets bestuursrecht (minor).

Bestuursrecht (minor)

13. Het verzoek van belanghebbende om de in het eerste stagejaar afgelegde examenonderdelen burgerlijk recht (major) en bestuursrecht niet te betrekken in het totale aantal toetskansen en derhalve als niet afgelegd te beschouwen, heeft de algemene raad in het besluit van 5 juni 2018 afgewezen, omdat de algemene raad daartoe niet bevoegd is.

14. Het voorgaande betekent dat de in het eerste stagejaar afgelegde toetsen wel worden meegenomen in de vaststelling van het totale aantal afgelegde toetsen voor elk examenonderdeel. Ingevolge artikel 3.19. zesde lid, van de Voda kan ten hoogste drie keer per examenonderdeel een toets worden afgelegd. Uit het door de UO verstrekte overzicht blijkt dat de toets bestuursrecht drie keer is afgelegd. Na afloop van de hoorzitting is de algemene raad ambtshalve bekend geworden dat ook de op 7 april 2018 afgelegde derde toets bestuursrecht onvoldoende is. Aangezien de aanvraag van 26 maart 2018 uitdrukkelijk ziet op een extra toetskans in verband met PTSS voor het examenonderdeel burgerlijk recht (major) en ook niet kon zien op het onderdeel bestuursrecht (minor), omdat voor dit examenonderdeel nog geen beroep op de

hardheidsclausule kon worden gedaan, omdat de toetsuitslag nog niet bekend was, kan het voorliggende bezwaar slechts betrekking hebben op het examenonderdeel burgerlijk recht (major). In zoverre is belanghebbende dan ook niet-ontvankelijk waar het bezwaar ziet op het examenonderdeel bestuursrecht (minor).

Burgerlijk recht (major)

15. De algemene raad stelt vast dat het bezwaar zich concentreert op de op pagina 3 van het besluit gegeven toelichting van de algemene raad dat de door belanghebbende geschetste situatie niet leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard. Meer in het bijzonder op de overweging van de algemene raad dat van een stagiaire wordt verwacht dat deze vóór het maken van de toets contact opneemt met de UO en een verzoek 'behoud toetskans' doet, hetgeen niet is gebeurd. Voorts is in het besluit overwogen dat uit de door belanghebbende overgelegde stukken blijkt dat al bij de eerste toetskans burgerlijk recht (major) op 26 november 2015 sprake was van PTSS.

16. Tijdens de hoorzitting schetsen belanghebbende en haar patroon zeer nadrukkelijk hoe slecht belanghebbende is begeleid tijdens het eerste stagejaar. De patroon geeft aan nog nooit te hebben gehoord dat een stagiaire aan een stage(jaar) PTSS overhoudt. Dat de keuze van belanghebbende voor het eerste kantoor niet de beste was, had belanghebbende niet kunnen vermoeden ondanks het feit dat zij voorafgaand aan haar beëdiging op het kantoor als juridisch medewerker had gewerkt. Er waren onderlinge problemen tussen de vennoten waarvan belanghebbende geen weet had, ook later niet, omdat een stagiaire-ondernemer nu eenmaal

verder afstaat van de dagelijkse gang van zaken binnen een kantoor dan iemand in loondienst.

17. Waar de algemene raad van belanghebbende een proactieve houding verwacht in de geschetste omstandigheden, merkt belanghebbende op reeds in november 2015 tijdens een vaardighedentraining gewag te hebben gemaakt van de uiterst grievende opmerkingen jegens haar door de patroon en haar feitelijk begeleider. In diezelfde maand nam belanghebbende ook contact op met haar mentrix binnen de raad van de plaatselijke orde over de situatie binnen het kantoor. De mentrix adviseerde belanghebbende contact op te nemen met de lokale deken. Dat durfde belanghebbende als net gestarte stagiaire op dat moment (nog) niet. Wel heeft belanghebbende in november 2015 ook de mentrix binnen de UO deelgenoot gemaakt van haar problematische relatie met haar patroon en haar feitelijk begeleider. De spanningen liepen binnen het kantoor echter zo hoog op dat belanghebbende zich begin januari 2016, en wederom in maart 2016, bij de plaatselijke orde meldde. In mei 2016 zijn de zaken in een stroomversnelling gekomen met als uitkomst dat door bemiddeling vanwege de raad van de orde een nieuwe patroon is gevonden met ingang van het tweede stagejaar.

18. Tijdens de contacten met de UO en de plaatselijke raad verzocht belanghebbende telkens om hulp in de zin hoe te handelen in de benarde situatie waarin zij verkeerde. Weliswaar is de handschoen opgepakt om een nieuwe patroon te zoeken voor belanghebbende, maar niemand heeft belanghebbende geadviseerd 'behoud toetskans' te vragen. Omdat ook in het contract van belanghebbende was opgenomen dat uitstel van toetsen

niet was toegestaan, zag belanghebbende zich genoodzaakt aan elke toetskans deel te nemen met alle gevolgen van dien.

19. De algemene raad, gehoord de mondelinge toelichting op de overgelegde stukken, constateert dat belanghebbende tijdig de UO en de raad van de orde respectievelijk de deken heeft benaderd om met hen de problematiek te delen waar het betreft het handelen van de patroon en de feitelijk begeleider. Als gevolg van bedoeld handelen jegens belanghebbende kwam belanghebbende in een situatie te verkeren waarin gebrek aan zelfvertrouwen, onzekerheid en faalangst steeds heftiger vormen aannam. Inmiddels is de algemene raad gebleken dat belanghebbende zelf het voortouw heeft genomen hiervoor op verschillende gebieden hulp te vragen.

20. De als bijlage 4 bij het verzoek van 26 maart 2018 tot toepassing van de hardheidsclausule van artikel 3.19, negende lid juncto zesde lid, van de Voda gevoegde ongedateerde brief van mevrouw Z, psycholoog van belanghebbende, blijkt volgens de mondelinge toelichting te zijn gedateerd op 19 oktober 2016. Met deze brief richt mevrouw Z zich namens belanghebbende tot de UO met het verzoek belanghebbende uitstel te verlenen tot het afleggen van toetsen **burgerlijk recht (major)** en **bestuursrecht (minor)** in verband met de bij belanghebbende vastgestelde PTSS als gevolg waarvan kennis onvoldoende kan worden getoetst tijdens tentamens. Uit genoemde brief blijkt dat belanghebbende zich eerder met hetzelfde verzoek tot de UO heeft gewend, maar dat de UO een verklaring van de behandelend psycholoog wenste te ontvangen waaruit blijkt dat belanghebbende niet in staat is de toets af te

leggen. Desondanks is de brief niet opgevat als een verzoek 'behoud toetskans'. Voorts is niet gebleken dat belanghebbende in verband met haar bijzondere omstandigheden door de plaatselijke raad van de orde is aangeraden 'behoud toetskans' te vragen voor de in het eerste stagejaar af te leggen respectievelijk afgelegde examenonderdelen. Overigens blijkt dat voorafgaand aan het traject met de psycholoog, de coach van belanghebbende zich met eenzelfde verzoek als dat van 19 oktober 2016 tot de UO heeft gericht. Bij telefonische navraag is gebleken dat laatstbedoelde brief dateert van 1 september 2016.

21. De algemene raad constateert dat voor de verzoeken 'behoud toetskans' van 1 september 2016 en 19 oktober 2016 weliswaar niet het daartoe bedoelde formulier is gebruikt, maar dat vaststaat dat deze verzoeken wel als zodanig kunnen worden gekwalificeerd, waaraan geen gehoor is gegeven. Gelet op de geschetste omstandigheden, waarvan de gevolgen ook na aanvang van het patronaat van haar huidige patroon nog blijken, stelt de algemene raad vast dat in het geheel geen gevolg is gegeven aan genoemde verzoeken. Ook overigens is niet gebleken dat de plaatselijke raad belanghebbende hierin behulpzaam is geweest in verband met de uitzonderlijke situatie waarin belanghebbende verkeerde in haar eerste stagejaar en waarvan de gevolgen ook thans nog blijken.

22. Op grond van de overgelegde stukken en de nadere mondelinge toelichting daarop komt de algemene raad in de heroverweging van zijn besluit tot de conclusie dat belanghebbende heeft aangetoond, zelfstandig en door tussenkomst van haar coach en vervolgens haar behandelend psycholoog, de UO verschillende keren te

hebben verzocht haar – in elk geval – uitstel te verlenen van het deelnemen aan de eerste en tweede toetsgelegenheid burgerlijk recht (major) en de eerste toetsgelegenheid bestuursrecht (minor) in verband met de schrijnende omstandigheden gedurende het eerste stagejaar, welke hebben geleid tot PTSS. De gevolgen hiervan zijn tot op heden van invloed op belanghebbende, met name waar het betreft de genoemde examenonderdelen, juist in verband met haar negatieve ervaringen in het eerste stagejaar.

23. Voorts constateert de algemene raad dat belanghebbende vroegtijdig contact heeft opgenomen met de raad van de orde. Weliswaar heeft dit contact erin geresulteerd dat belanghebbende onder begeleiding van haar huidige patroon in staat was de stage te vervolgen, maar gebleken is dat ook de raad van de orde belanghebbende niet heeft geïnformeerd over de mogelijkheid om 'behoud toetskans' te vragen en hoe dat te realiseren.

Conclusie

24. Met inachtneming van het voorgaande stelt de algemene raad vast dat belanghebbende heeft aangetoond datgene te hebben ondernomen in de richting van de UO en de raad van de orde wat redelijkerwijs in haar vermogen lag om te bewerkstelligen reële toetskansen te krijgen voor de onderscheiden examenonderdelen, in het bijzonder voor de onderdelen burgerlijk recht (major) en bestuursrecht (minor). Zoals aangegeven onder randnummer 11 van deze beslissing is voorts gebleken dat belanghebbende bij de derde toetskans burgerlijk recht (major) niet conform de afspraak is gefaciliteerd als gevolg waarvan

belanghebbende wederom werd geconfronteerd met PTSS gevolgen.

25. Onder de geschetste omstandigheden leidt een strikte toepassing van het bepaalde in artikel 3.19, zesde lid, van de Voda voor zover het betreft het examenonderdeel burgerlijk recht (major) tot een buitensporig en derhalve een onaanvaardbaar resultaat. Daarmee is sprake van een onbillijkheid van overwegende aard als bedoeld in artikel 3.19, negende lid, van de Voda. Belanghebbende komt dan ook in aanmerking voor een extra toetskans voor het examenonderdeel burgerlijk recht (major).

26. Voor zover het voorliggende bezwaar betrekking heeft op het examenonderdeel bestuursrecht (minor) in de zin dat het bezwaar zou moeten leiden tot een extra toetskans is het bezwaar prematuur en derhalve niet-ontvankelijk nu het bepaalde in artikel 6:10 van de Awb niet van toepassing is. Opgemerkt wordt dat de afwijzing ingevolge artikel 3.19, negende lid juncto zesde lid, van de Voda in het besluit slechts ziet op het examenonderdeel burgerlijk recht (major).

27. Gelet op het voorgaande behoeft het bezwaar, voor zover dat ziet op het verzoek van belanghebbende om drie reële toetskansen te krijgen voor zowel burgerlijk recht (major) als bestuursrecht (minor), althans een aantal dat de algemene raad juist voorkomt, geen behandeling.

Beslissing

Het bezwaar is

- niet-ontvankelijk voor zover het betreft het examenonderdeel bestuursrecht (minor); en
- gegrond voor zover het betreft het examenonderdeel burgerlijk recht (major).

Overeenkomstig de door de algemene raad van de
Nederlandse orde van advocaten genomen beslissing,
Voor deze,

mr. R.G. van den Berg
algemeen secretaris

Aldus gedaan te Den Haag op 3 oktober 2018

Tegen deze beslissing kunnen belanghebbenden binnen
zes weken na bekendmaking van deze beslissing beroep
instellen overeenkomstig de bepalingen van hoofdstuk 8
van de Algemene wet bestuursrecht.

Deze beslissing is verzonden op 4 oktober 2018

◀ Terug naar zoekresultaten Toevoegen aan documentenlijst ▶

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

MIJN ORDE
HOME

◀ ENGLISH ▶
CONTACT

→ OVER DE NOVA

→ WET- EN
REGELGEVING

→ DOSSIERS
→ MIJN ORDE

→ JURIDISCHE
DATABANK

→ TOEZICHT EN
TUCHTRECHT

→ VOOR DE PRAKTIJK

→ OPLEIDING

→ STARTEN ALS
ADVOCAAT

→ VIND EEN
ADVOCAAT

→ NIEUWSOVERZICHT

→
VERTROUWENSPERSONEN
ADVOCATUUR

© Copyright 2018 Nederlandse orde van advocaten - Privacystatement - Disclaimer - Sitemap -

Powered by Thirdwave CMS

WET- EN REGELGEVING

JURIDISCHE DATABANK

ZOEKEN IN DE JURIDISCHE DATABANK

◀ Terug naar zoekresultaten

Toevoegen aan documentenlijst ▶

Mijn
Documentenlijst

Uitspraak: extra toetskans

Datum 5 juli 2018

uitspraak: Instantie:

Algemene Raad

Uw documentenlijst
is leeg.

BESLISSING van de algemene raad van de Nederlandse
orde van advocaten inzake het bezwaar van

mr. X, advocaat te A, (hierna: "belanghebbende"),

gericht tegen het besluit van de algemene raad van 19
december 2017. Met bedoeld besluit is het verzoek tot
toekenning van een extra toetskans voor het

examenonderdeel jaarrekeninglezen afgewezen door de algemene raad.

Procesverloop

1. Bij brief van 2 november 2017 met producties, verzonden per e-mail, aangevuld bij emailbericht van 15 november 2017, verzoekt belanghebbende met toepassing van artikel 3.19, negende lid, juncto het zesde lid, van de Verordening op de advocatuur (hierna: "Voda") een extra toetskans voor het examenonderdeel jaarrekeninglezen.

2. Bij brief van 19 december 2017, tevens verzonden per e-mailbericht van dezelfde datum, wijst de algemene raad het verzoek af.

3. Het e-mailbericht van 24 januari 2018 van de patroon van belanghebbende, mr. Y, is aangemerkt als bezwaar, gericht tegen het besluit van de algemene raad van 19 december 2017 (hierna: "besluit"). Bij brief van 5 maart 2018 met producties, tevens verzonden per e-mail, vult belanghebbende zijn bezwaar aan.

4. Belanghebbende is op 10 april 2018 namens de algemene raad gehoord door mr. B.J.M. de Leest, lid van de algemene raad, in aanwezigheid van mr. M.E. Veenboer, griffier. Belanghebbende werd vergezeld door zijn patroon mr. Y, alsmede door mr. Z. Mr. Z is eveneens werkzaam geweest als advocaat-stagiaire bij de voormalig werkgever van belanghebbende.

5. Tijdens de hoorzitting is belanghebbende meegedeeld dat de beslistermijn ingevolge artikel 7:10, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: "Awb") met zes weken wordt verdaagd. Bij e-mailbericht

van 31 mei 2018 is het ingevolge artikel 7:10, vierde lid, van de Awb nader overeengekomen uitstel tot 7 juli 2018 bevestigd.

6. Belanghebbende is tijdens de hoorzitting in de gelegenheid gesteld om aannemelijk te maken dat geen van de drie door belanghebbende afgelegde toetskansen kunnen worden aangemerkt als reële toetskansen. Bij brief van 23 april 2018 met producties maakt belanghebbende van die mogelijkheid gebruik.

Toetsingskader

7. Artikel 3.19, negende lid, van de Voda bepaalt dat de algemene raad kan afwijken van het zesde lid van dit artikel (per onderdeel kan ten hoogste drie maal een toets worden afgelegd) als toepassing van deze bepaling leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard. Volgens de hardheidsclausule van artikel 3.19, negende lid, van de Voda kan in voorkomend geval eveneens worden afgeweken van het bepaalde in het vierde en het vijfde lid (behoud toetskans).

Het besluit

8. Het verzoek van belanghebbende tot toepassing van de hardheidsclausule van artikel 3.19, negende lid, juncto het zesde lid, van de Voda heeft de algemene raad afgewezen. Op de volgende gronden heeft de algemene raad geconcludeerd dat belanghebbende drie reële toetskansen heeft gehad voor het examenonderdeel jaarrekeninglezers:

- Van een extra toetskans kan slechts sprake zijn als de onverkorte toepassing van de regelgeving leidt tot een buitensporig en derhalve onaanvaardbaar resultaat. De algemene raad voert in de beoordeling van dergelijke verzoeken een restrictief beleid in verband met de

kwaliteit van de advocatuur en daarmee de bevordering van een goede rechtsbedeling.

- Een half jaar voor de eerste toetskans op 21 mei 2016 is het dienstverband met de werkgever van belanghebbende beëindigd. Ofschoon de verwikkelingen rondom die beëindiging rond 21 mei 2016 nog voortduren, blijkt dit voor belanghebbende geen reden te zijn geweest om behoud toetskans te vragen. Dit geldt evenzeer voor de tweede toetskans op 17 december 2017. Overigens is belanghebbende van die mogelijkheid wel op de hoogte zoals is gebleken bij het examenonderdeel minor burgerlijk recht.
- Niet is gebleken dat belanghebbende in overleg is getreden met Uitvoeringsorganisatie Opleiding (hierna: "UO") om te bezien of de derde toetskans op een andere datum dan de reguliere toetskans van 18 juli 2017 kan plaatsvinden, eventueel mondeling, en voor de afloop van de driejarige stagetermijn.
- Een eerder overgelegde verklaring van de behandelend psychiater biedt geen soelaas, omdat de verklaring niet ingaat op concrete omstandigheden tijdens de onderscheiden toetsmomenten, meer specifiek de derde toetskans.

Behandeling van het bezwaar

9. Hierna volgt eerst een beschrijving van de gronden van bezwaar om vervolgens deze gronden – voor zover nodig – te bespreken met inachtneming van hetgeen tijdens de hoorzitting op 10 april 2018 naar voren is gebracht door belanghebbende en zijn patroon. Voorts wordt bij de behandeling van het bezwaar betrokken de brief van belanghebbende van 23 april 2018 met producties.

Het bezwaarschrift van belanghebbende

10. Met zijn bezwaarschrift van 24 januari 2018, aangevuld bij brief van 5 maart 2018, vraagt belanghebbende inwilliging van zijn verzoek tot een extra toetskans voor jaarrekeninglezers. Samengevat stelt belanghebbende dat bij de totstandkoming van het besluit een onjuiste maatstaf is toegepast waar is gesteld dat het uitblijven van een verzoek 'behoud toetskans' betekent dat er een reële toetskans is geweest. Voorts zijn niet alle betrokken belangen meegewogen, althans in onvoldoende mate. Dit leidt tot de volgende gronden van bezwaar:

- (i) Met de weigering van een extra toetskans jaarrekeninglezers kan de stageverlenging met zes maanden niet effectief worden gebruikt en kan de beroepsopleiding niet tijdig worden afgerond.
- (ii) Bij besluit van 7 september 2017 heeft de algemene raad het verzoek tot een extra toetskans voor het examenonderdeel minor burgerlijk recht gehonoreerd. Mede gelet op het besluit van 8 december 2017 van de raad van de orde Amsterdam tot verlenging van de stage met zes maanden tot eind juni 2018 is er sprake van een onevenredigheid tussen de twee genoemde besluiten van de algemene raad.
- (iii) De 'regel' dat het niet verzoeken van een extra toetskans gelijk is te stellen aan een reële toetskans is niet gebaseerd op regelgeving en leidt tot onevenredig nadelige gevolgen.
- (iv) De eerste twee toetskansen jaarrekeninglezers (21 mei 2016 en 17 december 2016) vallen in dezelfde periode als de toetsmomenten minor burgerlijk recht (16 april 2016 en 10 april 2017). De motivering die ten grondslag heeft gelegen aan de extra toetskans voor de minor burgerlijk recht moet daarom ook worden gevolgd bij de beoordeling extra toetskans jaarrekeninglezers, resulterend in de conclusie dat de eerste twee

toetskansen jaarrekeninglezen geen reële toetskansen waren.

(v) Ten onrechte stelt de algemene raad dat er geen contact is geweest tussen belanghebbende en de UO over het derde toetskans van 18 juli 2017. Belanghebbende verwijst daartoe naar het aan hem gerichte e-mailbericht van 15 november 2017 van zijn patroon. Uit dat bericht blijkt dat de UO belanghebbende heeft gezegd dat aan de derde toetskans op 18 juli 2017 moest worden deelgenomen, omdat het eerstvolgende moment in januari 2018 zou zijn, derhalve na afloop van de driejarige stagetermijn.

(vi) De nadelige gevolgen van het besluit zijn onevenredig in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen. Verwezen wordt naar de slechte arbeidsomstandigheden bij de voormalig werkgever en de daaruit voortvloeiende verwickelingen die voortduren tot de zomer van 2017.

(vii) Als gevolg van de beëindiging van het dienstverband bij de eerste patroon en de start als stagiaire-ondernemer, elf maanden na aanvang van de stageperiode, is sprake van een valse start ten opzichte van andere stagiaires.

(viii) De psychiater van belanghebbende acht het aannemelijk dat de problematiek betreffende de voormalige werkgever van belanghebbende de laatste heeft belemmerd om toetsen te maken, waartoe belanghebbende inmiddels wel in staat wordt geacht.

Bespreking gronden van bezwaar

Algemeen

11. De hoofdregel met betrekking tot het aantal toetskansen is dat een stagiaire per onderdeel van het examen, bedoeld in artikel 9c, eerste lid, van de Advocatenwet, ten hoogste drie maal een toets kan

afleggen. Ter beoordeling staat de vraag of de toepassing van deze bepaling in de situatie van belanghebbende leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard. Een beroep op de hardheidsclausule van artikel 3.19, negende lid, van de Voda kan slechts slagen als de onverkorte toepassing van het zesde lid van dit artikel leidt tot een buitensporig en daarom onaanvaardbaar resultaat. Een 'behoud toetskans' is niet mogelijk voor de derde toetskans, omdat die toets op een door de stagiaire zelf te bepalen moment kan worden afgelegd.

12. De tweede en derde toetskans zijn bedoeld als een herkansing van de eerste toetskans. De beperking van het aantal toetskansen per onderdeel van de BA is ingegeven door het belang dat wordt gehecht aan de kwaliteit van de advocatuur en daarmee het bevorderen van een goede rechtsbedeling. Om die reden is de algemene raad zeer terughoudend met het verlenen van een extra toetskans voor een examenonderdeel. Belanghebbende geeft in zijn aanvullend bezwaar van 5 maart 2018 op bladzijde 3, laatste alinea, aan dit uitgangspunt te onderschrijven.

13. De hardheidsclausule is dan ook niet bedoeld als een extra toetskans in het geval de eerste drie toetskansen tot een onvoldoende resultaat hebben geleid. Slechts indien bij de derde toetskans is gebleken van een onbillijkheid van overwegende aard kan een stagiaire een extra toetskans vragen. De rechtbank Overijssel heeft in zijn beslissing van 22 november 2017 (ECLI:NL:2017:4373) het daartoe door de algemene raad gevoerde beleid in beginsel niet onredelijk bevonden.

Verlenging van de stage met zes maanden (i)

14. De raad van de orde Amsterdam heeft in verband met de afronding van de beroepsopleiding advocaten de stage van belanghebbende met zes maanden verlengd tot eind juni 2018. Ingevolge artikel 9b, tweede volzin, van de Advocatenwet heeft een raad van de orde een eigenstandige bevoegdheid tot verlenging van de stage als blijkt dat de stagiaire nog niet beschikt over voldoende praktijkervaring. Aan een dergelijk besluit staat evenwel niet in de weg dat de algemene raad bij de beoordeling van een verzoek om een extra toetskans steeds het belang van de kwaliteit van de advocatuur en daarmee de goede rechtsbedeling prevaleert. In voorkomend geval kan dit ertoe leiden dat de beroepsopleiding niet binnen de (verlengde) stageperiode kan worden afgerond.

Onevenredigheid tussen de besluiten van 7 september 2017 en 19 december 2017 (ii)

15. Het besluit d.d. 7 september 2017 is gebaseerd op de omstandigheden die ten nauwste samenhangen met de verwikkelingen rond de voormalig werkgever van belanghebbende. Dat besluit ziet op inwilliging van het verzoek tot een extra toetskans voor de minor burgerlijk recht naar aanleiding van de op 10 april 2017 met een onvoldoende resultaat afgelegde derde toetskans. Het thans voorliggende bezwaar ziet op de weigering van een extra toetskans jaarrekeninglezen nadat belanghebbende is gezakt voor zijn derde toetskans op 18 juli 2017. Tussen de genoemde toetskansen ligt een periode van ruim drie maanden.

16. Het enkele feit dat eerder een beroep op de hardheidsclausule van artikel 3.19, negende lid, van de Voda is gehonoreerd, leidt niet als vanzelfsprekend tot eenzelfde besluit van een in een ander vak op een later tijdstip afgelegde derde toetsgelegenheid. Steeds zal voor

elk geval afzonderlijk de afweging moeten worden gemaakt of weigering van een dergelijk verzoek leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard. Weliswaar is sprake geweest van een gedeeltelijke overlapping van de omstandigheden die golden voor de toetsen in de minor burgerlijk recht, maar dat gold zeker niet voor de derde toetskans jaarrekeninglezers. Daarbij speelt ook dat belanghebbende voor de eerste en tweede toetskans jaarrekeninglezers geen 'behoud toetskans' heeft verzocht.

17. Vier dagen na de tweede toetskans op 16 april 2016 in de minor burgerlijk recht is een aangekondigd kort geding door de voormalig werkgever ingetrokken. Dat belanghebbende bij de voorbereiding van die toets onder psychische druk stond, is evident. Van die druk kan naar het oordeel van de algemene raad geen sprake meer zijn geweest bij de eerste toetskans voor jaarrekeninglezers op 21 mei 2016. Althans niet in die mate als op 16 april 2016 het geval was.

18. De algemene raad leest in de door belanghebbende overgelegde stukken dat de afwikkeling van de problematiek inzake de beëindiging van de arbeidsovereenkomst met de voormalig werkgever van belanghebbende in april/mei 2017 een feit was. De derde toetskans jaarrekeninglezers vond plaats op 18 juli 2017, dus ruim drie maanden nadien. Derhalve niet op voorhand een reden om aan te nemen dat die toetskans geen reële toetskans is geweest.

19. Uit een in bezwaar overgelegd e-mailbericht van 15 november 2017 van de patroon van belanghebbende blijkt dat belanghebbende, anders dan in het besluit van 19 december 2017 verwoord, wel contact heeft

opgenomen met de UO voor de planning van zijn derde toetsmoment. Vanwege de UO is aangegeven dat – in verband met de expiratie op 10 december 2017 van de driejaarstermijn voor de stage – 18 juli 2017 de laatste toetskans jaarrekeninglezen voor belanghebbende is. De eerstvolgende gelegenheid zou op 12 januari 2018 zijn. Dat was op dat moment geen optie. De raad van de orde Amsterdam liet immers pas begin december 2017 weten de stage te verlengen tot eind juni 2018.

20. Tijdens de hoorzitting benadrukt belanghebbende dat hij wellicht niet tijdig een behoud toetskans heeft gevraagd voor de eerste en tweede toetskans, maar dat de situatie toen van dien aard was dat hij – door toedoen van het voortdurende intimiderende en psychisch afmattende optreden van zijn voormalig werkgever – haast letterlijk werd afgehouden van een goede voorbereiding van en concentratie voor de toetskansen. Omdat aan een dergelijke houding van een patroon, tevens werkgever, niet of nauwelijks weerstand is te bieden, kan onder deze omstandigheden geen sprake zijn van reële toetskansen, aldus belanghebbende.

21. In reactie op het bezwaar van belanghebbende waar deze stelt dat niet alle betrokken belangen zijn meegewogen, althans in onvoldoende mate, tekent de algemene raad aan veel belang te hechten aan een zorgvuldige heroverweging van het besluit van 19 december 2017. Daarom wordt belanghebbende (nogmaals) in de gelegenheid gesteld om aannemelijk te maken dat de omstandigheden van dien aard waren dat niet meer kan worden gesproken van reële toetskansen en dat daarmee het weigeren van een extra toetskans leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard.

Aanvullende gronden van 23 april 2018

22. Bij brief van 23 april 2018, later desgevraagd aangevuld bij e-mailbericht van 4 juni 2018 van mr. Z, zet belanghebbende aan de hand van overgelegde producties uiteen waarom geen enkele toetskans jaarrekeninglezen als een reële toetskans kan worden aangemerkt.

23. Uit deze na afloop van de hoorzitting overgelegde stukken blijkt dat de voormalig werkgever een welhaast stalkend gedrag in de richting van belanghebbende vertoont. Telkenmale als belanghebbende voor een toetsmoment staat, laat de voormalig werkgever weer – in negatieve en intimiderende zin – van zich spreken, hetgeen uit het navolgende blijkt.

24. Kort voor het eerste toetsmoment op 21 mei 2016 laat de voormalig werkgever van belanghebbende van zich horen door belanghebbende een e-mailbericht op 21 mei 2016 te zenden met de mededeling belanghebbende aansprakelijk te stellen voor alle door hem geleden en nog te lijden schade, met een afschrift aan de plaatselijk deken.

25. Op 17 december 2016 neemt belanghebbende deel aan de tweede toetskans jaarrekeninglezen. Daags voor de toets wendt de advocaat van de voormalig werkgever zich tot het kantoor van belanghebbende met de aankondiging van een uitbreiding van een reeds bij de plaatselijk deken ingediende klacht over belanghebbende. Mr. Z stond de advocaat van de voormalig werkgever telefonisch te woord en heeft nadien belanghebbende direct telefonisch geïnformeerd. De aangekondigde uitbreiding van de klacht is gedateerd op 19 december 2016. Mr. Z verklaart evenwel tegenover de algemene

raad bij brief van 4 juni 2018 dat zij bedoelde brief reeds op 17 december 2016 heeft ontvangen en gelezen en ter kennis gebracht aan belanghebbende. Zodoende werd belanghebbende ook bij de tweede toetskans weer geconfronteerd met het nog steeds niet afgewikkelde verleden.

26. Op 18 juli 2017 doet belanghebbende een derde poging om het examenonderdeel jaarrekeninglezen af te leggen. Op diezelfde dag heeft het hof van discipline de uitspraak voorzien in de door de voormalig werkgever tegen belanghebbende ingediende klacht. Dat de tuchtrechter uiteindelijk op een later moment uitspraak heeft gedaan, doet volgens belanghebbende niet af aan het feit dat hij zelfs de verwachting dat de tuchtrechter uitspraak zou doen, heeft ervaren als een van buiten komende oneigenlijke druk als gevolg waarvan ook in dit geval niet kan worden gesproken van een reële toetskans.

Conclusie

27. Belanghebbende heeft de toets jaarrekeninglezen drie maal met een onvoldoende resultaat afgelegd. Belanghebbende heeft voor de eerste en tweede toetskans geen behoud toetskans gevraagd. Bij besluit van 19 december 2017 kwalificeert de algemene raad deze toetsgelegenheden als reële toetskansen. Voor een extra toetskans is daarom geen aanleiding. Volgens het restrictieve beleid komt een stagiaire immers pas in aanmerking voor een extra toetskans als geen van de drie toetskansen als een reële toetskans kan worden aangemerkt.

28. Het derde toetsmoment kan een stagiaire zelf bepalen. Anders dan in het besluit is gesteld, heeft belanghebbende tijdig met de UO contact opgenomen

voor overleg over de mogelijke data voor een derde toetskans. Dit resulteerde in de datum van 18 juli 2017.

29. Eerder heeft belanghebbende wel met succes een beroep op een extra toetskans voor het examenonderdeel minor burgerlijk recht gedaan. Aanleiding voor het inwilligen van dat verzoek was de niet aflatende – psychisch – intimiderende en soms zelfs bedreigende houding van de voormalig werkgever, tevens patroon, jegens belanghebbende. Voor deze inmiddels op 7 april 2018 afgelegde toets is belanghebbende geslaagd.

30. Waar aanvankelijk de indruk bestond dat met de beëindiging van de arbeidsrelatie en het starten van een eigen kantoor het tij in positieve zin zou keren voor belanghebbende, blijkt de nasleep van de afwikkeling van de arbeidsrelatie langduriger en intensiever dan verwacht en nog steeds belastend voor belanghebbende. Belanghebbende heeft dit ter zitting van 10 april 2018 toegelicht. Deze toelichting is van dien aard dat de algemene raad belanghebbende (alsnog) in de gelegenheid heeft gesteld om aannemelijk te maken dat de situatie van dien aard was, dat voor elk van de drie toetskansen geldt dat dit geen reële toetskansen zijn geweest.

31. Zoals hiervoor is aangegeven, is belanghebbende erin geslaagd om aan te tonen dat de situatie na beëindiging van de arbeidsovereenkomst en het patronaat nog zeker tot medio 2017 van dien aard was dat kan worden vastgesteld dat in redelijkheid niet kan worden volgehouden dat belanghebbende zich onder dergelijke omstandigheden goed kon voorbereiden op elk van de toetsen jaarrekening lezen. Telkenmale werd belanghebbende op of kort voor de dag van de

toetsgelegenheid op intimiderende en aanmatigende wijze door zijn voormalig werkgever geconfronteerd met het verleden.

32. Met inachtneming van de overgelegde stukken en de mondelinge toelichting daarop stelt de algemene raad vast dat belanghebbende heeft aangetoond geen reële kans te hebben gehad voor elk van de drie toetsgelegenheden voor het examenonderdeel jaarrekeninglezen.

33. Alle betrokken belangen en argumenten in onderlinge samenhang bezien, waaronder het restrictief beleid van de algemene raad ten aanzien van de toepassing van de hardheidsclausule, het belang van de kwaliteit van de advocatuur en het bevorderen van een goede rechtsbedeling, concludeert de algemene raad dat onverkorte toepassing van het bepaalde in artikel 3.19, zesde lid, van de Voda onder de gegeven omstandigheden leidt tot een buitensporig en derhalve onaanvaardbaar resultaat, in welk geval sprake is van een onbillijkheid van overwegende aard als bedoeld in artikel 3.19, negende lid, van de Voda. Belanghebbende komt dan ook in aanmerking voor een extra toetskans voor het examenonderdeel jaarrekeninglezen.

Beslissing

Het bezwaar is gegrond.

Overeenkomstig de door de algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten genomen beslissing,
Voor deze,

mr. R.A. Fibbe

lid van de algemene raad

Aldus gedaan te Den Haag op 5 juli 2018

Tegen deze beslissing kunnen belanghebbenden binnen zes weken na bekendmaking van deze beslissing beroep instellen overeenkomstig de bepalingen van hoofdstuk 8 van de Algemene wet bestuursrecht.

Deze beslissing is verzonden op 6 juli 2018

Bijlage: proces-verbaal van de hoorzitting d.d. 10 april 2018

◀ Terug naar zoekresultaten Toevoegen aan documentenlijst ▶

MIJN ORDE
HOME

◀ ENGLISH ▶
CONTACT

→ OVER DE NOVA

→ JURIDISCHE
DATABANK

→ TOEZICHT EN
TUCHTRECHT

→ WET- EN
REGELGEVING

→ VOOR DE PRAKTIJK

→ OPLEIDING
→ STARTEN ALS
ADVOCaat

→ DOSSIERS

→ MIJN ORDE

→ VIND EEN
ADVOCaat

→ NIEUWSOVERZICHT

→
VERTROUWENSPERSONEN
ADVOCATUUR

10.2.e
[redacted]
[redacted]
[redacted]

per post en per e-mail

Den Haag, 7 september 2017

dossienummer: 10.2.e

uw kenmerk: n.v.t.

telefoonnummer: +31 (0)70 – 335 35 10.2.e

e-mail: jz@advocatenorde.nl

Betreft: besluit verzoeken inzake minor burgerlijk recht

Geachte 10.2.e,

Bij brief met bijlagen van 20 juni 2017, aangevuld bij e-mail van 25 augustus 2017, verzoekt u de algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten primair wisseling van minor, subsidiair heroverweging van de afwijzing behoud toetskans voor de eerste toetskans, en meer subsidiair om u met toepassing van artikel 3.19, negende lid, van de Verordening op de advocatuur (hierna: "Voda") in aanmerking te laten komen voor een extra (vierde) toetskans voor de minor burgerlijk recht.

De algemene raad is bevoegd te besluiten op verzoeken inzake de toepassing van de hardheidsclausule, bedoeld in artikel 3.19, negende lid, van de Voda. De algemene raad heeft een besluit genomen op uw verzoek in zijn vergadering van 4 september 2017.

Toetsingskader

Ingevolge artikel 6, vijfde lid, van het Onderwijsreglement beroepsopleiding advocaten oktober 2015, mag een stagiaire gedurende de opleiding niet van leerlijn veranderen dan na voorafgaande goedkeuring door de algemene raad. Er is geen dergelijke regeling voor onderdelen van de beroepsopleiding die niet tot de leerlijn behoren.

Ingevolge artikel 3.19, vierde lid, van de Voda neemt de stagiaire deel aan de eerste toetsgelegenheid van het onderdeel direct nadat hij het onderwijs in dat onderdeel heeft gevolgd. Op grond van artikel 3.19, negende lid, van de Voda kan de algemene raad van het vierde lid afwijken in gevallen waarbij de toepassing daarvan leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard.

Ingevolge artikel 3.19, zesde lid, van de Voda kan de stagiaire per onderdeel van de beroepsopleiding advocaten (hierna: "BA") ten hoogste driemaal een toets afleggen. Op grond van artikel 3.19, negende lid, van de Voda kan de algemene raad van het zesde lid afwijken in gevallen waarbij toepassing daarvan leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard.

Overstuurde ik met de
aan de algemene raad
te Den Haag
aan de algemene raad
te Den Haag

Overstuurde ik met de
aan de algemene raad
te Den Haag
aan de algemene raad
te Den Haag

Uw verzoek

In uw verzoek geeft u aan dat de aanloop naar uw toetsen ongunstig was en u daarom – kort samengevat – verzoekt om primair wisseling van de minor van burgerlijk recht naar bestuursrecht, subsidair heroverweging van de afwijzing van behoud toetskans en meer subsidair een extra toetskans voor de minor burgerlijk recht.

Voor wat betreft de wisseling van de minor (primair verzoek) geeft u aan dat u het idee heeft dat u de minor burgerlijk recht koppelt aan 10.2.g. In de brief van uw patroon, mr 10.2.e, is kenbaar gemaakt dat 10.2.g.

Voor wat betreft de heroverweging van de afwijzing behoud toetskans (subsidair verzoek) geeft u aan dat u in uw verzoek 10.2.e en 10.2.g.

Voor wat betreft de extra toetskans geeft u aan

10.2.e en 10.2.g

Beoordeling

Hieronder wordt op ieder van uw verzoeken afzonder ingegaan.

Verzoek wisseling minor (primair verzoek)

Ten aanzien van uw verzoek tot wisseling van de minor wordt opgemerkt dat het Onderwijsreglement geen regeling kent tot wisseling van andere vakken dan de die behoren tot de leerlijn. De algemene raad wil, vanwege de kenbaarheid en het gelijkheidsbeginsel, een dergelijke mogelijkheid niet creëren buiten het Onderwijsreglement. Daarnaast geldt dat u reeds onderwijs heeft gevolgd in de minor en reeds drie toetsen heeft gemaakt voor de minor. Het toestaan van een wisseling van de minor zou inhouden dat u opnieuw drie toetsen zou krijgen, terwijl artikel 3.19, zesde lid, van de Verordening op de advocatuur dit juist onmogelijk beoogt te maken. Daarbij komt dat de keuze voor de minor burgerlijk recht uw eigen keuze is geweest.

10.2.e en 10.2.g

Tot slot is het niet onbillijk u aan de minor burgerlijk recht te houden; het betreft een rechtsgebied die voor iedere praktijk nuttige kennis oplevert. Om deze redenen wordt uw verzoek tot wisseling van de minor niet ingewilligd.

Verzoek heroverweging van de afwijzing behoud toetskans (subsidiar verzoek)

Ten aanzien van uw verzoek tot heroverweging van de afwijzing behoud toetskans wordt opgemerkt dat dit besluit, genomen door de manager toetsen uitvoeringsorganisatie beroepsopleiding advocaten, reeds onherroepelijk is geworden. U heeft geen bezwaar gemaakt tegen de afwijzing en het is uw eigen keuze geweest niet alle relevante informatie kenbaar te maken. Voorts had u op andere wijze kunnen corresponderen met de uitvoeringsorganisatie om te voorkomen dat [REDACTED] 10.2.g

[REDACTED] Om deze redenen wordt uw verzoek tot heroverweging behoud toetskans niet ingewilligd.

Verzoek extra toetskans minor burgerlijk recht (meer subsidair verzoek)

De hoofdregel met betrekking tot toetskansen is dat een stagiaire per onderdeel van de BA ten hoogste drie maal een toets kan afleggen. Ter beoordeling staat de vraag of deze bepaling in dit concrete geval leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard. Meer concreet kan van een extra (vierde) toetskans slechts sprake zijn indien de onverkorte toepassing van de bepaling leidt tot een buitensporig en daarom onaanvaardbaar resultaat.

De algemene raad hanteert een restrictief beleid met betrekking tot het afwijken van artikel 3.19, zesde lid, van de Verordening op de advocatuur ("de stagiaire kan per onderdeel ten hoogste drie maal een toets afleggen"). Dit algemeen verbindend voorschrift bestaat al meer dan tien jaar en beoogt de 'eeuwige stagiaire' te voorkomen. Daarmee heeft het beperkte aantal toetskansen tot doel de kwaliteit van de advocatuur, en daarmee de goede rechtsbedeling, te bevorderen. Tegen die achtergrond is het niet onredelijk om het aantal herkansingen te beperken.

De algemene raad merkt in dat kader op dat de tweede en derde toetskans zijn bedoeld als herkansing op een onvoldoende resultaat voor de eerste respectievelijk tweede toetskans. Het onvoldoende resultaat kan het gevolg zijn van overmacht, zoals bijvoorbeeld onvoorziene omstandigheden of ziekte, maar met de herkansingen krijgt de stagiaire de kans om dit te 'repareren'. De hardheidsclausule is derhalve bedoeld voor die gevallen dat de stagiaire geen reële kans heeft gehad om de toets te halen.

Allereerst wordt opgemerkt dat u de eerste toets op 22 december 2015 niet heeft behaald wegens afwezigheid en een behoud toetskans daarvoor is afgewezen. U heeft voor dit verzoek slechts aangevoerd verblijf in het buitenland, terwijl u nu aangeeft dat u in werkelijkheid [REDACTED]

[REDACTED]. De eerste toetskans kwam kort nadat de situatie [REDACTED] 10.2.v en 10.2.g [REDACTED] bent u in het buitenland verbleven en daardoor niet in staat geweest de toets af te leggen.

De tweede toetskans op 16 april 2016 heeft u niet behaald. U geeft aan dat [REDACTED] 10.2.v en 10.2.g [REDACTED] [REDACTED]. Om deze reden bent u belemmerd om uw tweede toetskans met een voldoende resultaat af te ronden.

De derde toetskans op 10 april 2017 heeft u eveneens niet behaald. [REDACTED] 10.2.g [REDACTED] U heeft zich moeten verweren tegen een

[REDACTED]
[REDACTED] 10.2.e en 10.2.g [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]. Voor de derde toetskans geldt voorts dat u reeds een later moment had gekozen voor het afleggen daarvan en u deze daarom niet langer wilde uitstellen.

De algemene raad komt tot het oordeel dat u geen reële mogelijkheid heeft gehad tot het met een voldoende resultaat afleggen van de toets van de minor burgerlijk recht. Voor ieder toetsmoment heeft u immers van buiten komende oneigenlijke druk ervaren. Dit is ook door de raad van de orde in uw arrondissement bevestigd. [REDACTED]

[REDACTED] 10.2.e en 10.2.g [REDACTED]

[REDACTED]. Al deze omstandigheden heeft u nauwelijks kunnen beïnvloeden en [REDACTED] zijn zodanig dat een goede voorbereiding en het met een voldoende resultaat afleggen van de minor burgerlijk recht bijzonder lastig is geweest. In die omstandigheden is sprake van een onbillijkheid van overwegende aard.

Het oordeel van de algemene raad wordt bekend gemaakt aan de uitvoeringsorganisatie, de raad van de orde en uw patroon. U ontvangt daarvan afschrift.

Besluit

Uw verzoek tot wisseling van de minor burgerlijk recht naar de minor bestuursrecht wordt afgewezen.

Uw verzoek tot heroverweging van het besluit tot afwijzing van het behoud toetskans wordt afgewezen.

Uw verzoek om toepassing van de hardheidsclausule en af te wijken van de bepaling dat per onderdeel ten hoogste drie maal een toets kan worden afgelegd voor het vak minor burgerlijk recht wordt ingewilligd

Overeenkomstig het door de algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten genomen besluit,

Voor deze, [REDACTED]

[REDACTED] 10.2.e [REDACTED]

mr. R.G. van den Berg
algemeen secretaris

Belanghebbenden kunnen tegen dit besluit binnen zes weken na dagtekening een gemotiveerd en ondertekend bezwaarschrift indienen bij de algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten, per post bij de Nederlandse orde van advocaten, t.a.v. de afdeling juridische en bestuurlijke zaken, postbus 30851, 2500 GW, Den Haag of per e-mail via jz@advocatenorde.nl onder vermelding van 'bezwaar besluit vierde toetskans'.

Indien het bezwaarschrift per e-mail wordt ingediend, gaat de algemene raad er zonder tegenbericht vanuit dat de belanghebbende hiermee kenbaar maakt via deze weg voldoende bereikbaar te zijn, conform artikel 2:14, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht.

10.2.e
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Den Haag, 8 december 2015
dossiernummer: [Redacted] 10.2.e
telefoonnummer: +31 (0)70 335 35 [Redacted]
e-mail: jz@advocatenorde.nl

Betreft: verzoek vierde toetskans

Geachte [Redacted] 10.2.e,

Bij e-mail van 30 oktober 2015 heeft u de algemene raad verzocht voor de vierde maal een toets in het onderdeel major burgerlijk recht af te mogen leggen. U heeft uw verzoek mondeling op het bureau van de Nederlandse orde van advocaten toegelicht op 19 november 2015. De algemene raad heeft op uw verzoek beslist in zijn vergadering van 7 december 2015.

Toetsingskader

Ingevolge artikel 3.19, zesde lid, van de Verordening op de advocatuur kan de stagiaire per onderdeel ten hoogste drie maal een toets afleggen. Ingevolge het negende lid, voor zover thans van belang, kan de algemene raad afwijken van het zesde lid in gevallen waarin toepassing daarvan zou leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard.

Becoördeling

In uw verzoek om voor de vierde maal een toets in het onderdeel major burgerlijk recht af te mogen leggen heeft u aangevoerd dat u de toets driemaal niet heeft gehaald wegens [Redacted] 10.2.g.

Tijdens de eerste toets was [Redacted] 10.2.e en 10.2.g.
[Redacted]
[Redacted]

Tijdens de voorbereiding op de tweede toets werd [Redacted] 10.2.e en 10.2.g.
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Vier dagen voor de derde toets, die u mondeling heeft afgelegd, [Redacted] 10.2.e en 10.2.g.

Bezoekadres
Neuhuyskade 94
2596 XM Den Haag
Tel. 070 - 335 35 35

Postadres
Postbus 30651
2500 GW Den Haag

www.advocatenorde.nl

In beginsel zijn **10.2.e en 10.2.g** geen omstandigheden die ertoe leiden dat de algemene raad een vierde toetskans toekent.

In dit geval heeft u, mede gelet op uw mondelinge toelichting, echter aannemelijk gemaakt dat sprake is van een bijzondere optelsom van persoonlijke omstandigheden. Aannemelijk is, nu u telkens kort voor de toetsen werd geconfronteerd met een zodanige omstandigheid, dat u daarvan hinder heeft ondervonden bij de voorbereiding en het afleggen van de toets en dat u beperkt de tijd heeft gehad om een keuze te maken omtrent het moment van het afleggen van de toets. Bovendien heeft u voor alle toetsen van de major burgerlijk recht ten minste het cijfer 5 behaald en de overige toetsen van de beroepsopleiding advocaten met goed gevolg afgelegd.

Gelet hierop, zou de toepassing van de regel dat een stagiaire ten hoogste drie maal een toets mag afleggen in dit geval leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard. De algemene raad wijkt daarom af van artikel 3.19, zesde lid, van de Verordening op de advocatuur en kent u een vierde toetskans toe.

Besluit

Uw verzoek om een vierde toetskans toe te kennen wordt toegewezen.

De algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten,
Voor deze,

10.2.e

mr. R.G. van den Berg
algemeen secretaris

Belanghebbenden kunnen tegen dit besluit binnen zes weken na dagtekening een gemotiveerd en ondertekend bezwaarschrift, vergezeld door een kopie of scan van het besluit, indienen bij de algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten, t.a.v. juridische en bestuurslijke zaken, per post via postbus 30851, 2500 GW, Den Haag of per e-mail via z@advocatenorde.nl onder vermelding van 'bezwaar hardheidsclausule' en het BAR-nummer.

Indien het bezwaarschrift per e-mail wordt ingediend, gaat de algemene raad er zonder tegenbericht vanuit dat belanghebbende hiernaas kenbaar maakt via deze weg voldoende bereikbaar te zijn, conform artikel 2:14, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht.

De algemene raad
Neuhuyskade 94
2586 XM Den Haag
Tel. 070 - 335 35 35

Postbus 30851
2500 GW Den Haag

www.advocatenorde.nl